

Research Paper

Presenting a model for promoting students' social skills with an emphasis on responsibility in non-government secondary schools

Mehdi ShahHosseini¹ , Masome Oladiyan² , Mahmod Safari³

- 1) PhD student in the field of educational management, Islamic Azad University, Damavand Branch, Damavand, Iran
- 2) Assistant Professor, Islamic Azad University, Damavand branch (Tehran), Department of Educational Sciences, Tehran, Iran (corresponding author)
- 3) Assistant Professor, Islamic Azad University, Damavand Branch (Tehran), Department of Educational Sciences, Tehran, Iran

Article Info:**Received:** 2024-07-04**Accepted:** 2024-10-04**PP:** 92-108

Use your device to scan and
read the article online:

DOI:**10.22098/ael.2024.15393.1447**

Keywords: Social Skills,
Responsibility, Secondary
Schools, Grounded Theory.

Abstract

Background and Objective: One of the concerns of the educational system in all societies is the development of students' social skills. One of the ways for teenagers to adapt to school is to increase their responsibility and develop social skills. The aim of the present study is to provide a model for improving students' social skills with an emphasis on responsibility in non-government secondary schools.

research methodology: In terms of purpose, this research is practical and from the point of view of data collection, it is of qualitative type - Grounded theory. The required data collected through semi-structured interviews with non-governmental secondary school principals (with at least 10 years of non-governmental school management experience) and university faculty members in the fields of educational sciences, educational management, and curriculum planning through targeted sampling. The validity and reliability of the data collection tool also confirmed.

Findings: In the open coding stage, 143 open codes identified. In the axial coding stage, the identified concepts grouped around the six paradigms of the Grounded Theory. In this way, promoting social skills based on responsibility among students chosen as the central phenomenon. The resulting paradigmatic model is based on the central phenomenon, affected by causal conditions (skill-oriented curriculum, cooperative learning methods, teaching methods), contextual conditions (students' background in the school context) and intervening variables (family, peer group, student-teacher relationships) along with Strategies and consequences formed.

Conclusion: Teaching and promoting social skills among students by giving them responsibility leads to the development of students in multiple behavioral, psychological-cognitive and academic dimensions.

Citation: ShahHosseini, M, oladian, M., Safari, M (2024). Presenting a model for promoting students' social skills with an emphasis on responsibility in non-government secondary schools. Applied Educational Leadership, 6(4),92 -108. Persian. [[http://dx.doi.org/ 10.22098/ael.2024.15393.1447](http://dx.doi.org/10.22098/ael.2024.15393.1447)]

***Corresponding author:** Masome Oladiyan

Address: Assistant Professor, Islamic Azad University, Damavand branch (Tehran), Department of Educational Sciences, Tehran, Iran

Tell: 09122960417

Email: m.oladian@yahoo.com

Extended Abstract

Introduction:

Humans, as social beings, use various means to express their ideas, feelings, and communicate or interact with others. These abilities are collectively known as social skills. In fact, social skills are defined as verbal and nonverbal communication skills that help in interacting with society. (Tabassum, R., et al, 2024). These skills may range from conversation to appearance, gestures, and body language (Tabassum, R., et al, 2024), suggesting that social and behavioral skills are related and sometimes overlap. According to them, behavioral elements enhance an individual's understanding and adaptation in different social contexts. Earley (2018) defines social skills as a competency that facilitates interaction and communication with other people in which social rules and relationships are established, communicated, and changed in verbal and nonverbal ways. Appropriate use of social skills enables students to solve problems in a way that enhances and supports collaboration (Earley, 2018). (Tabassum, R., et al, 2024), also stated that social skills enable an individual to establish healthy social relationships, gain better support and acceptance from peers, and facilitate the transition to school. It has been suggested in the existing literature that social skills increase emotional attachments, so it may make the learning process more effective and productive (Devi et al., 2022; Pal Singh et al., 2022). Therefore, the role of social skills in education as a mediator of the meaningful learning process has been stated (Perzigian, 2018; Wells et al., 2006).

Methodology:

This research is applied in terms of objective and qualitative-data-based information collection. With this approach, researchers seek to formulate their own theory through inductive and exploratory methods, instead of relying on existing theories. Accordingly, we seek to answer the question of what is the model for improving students' social skills with an emphasis on responsibility in first-year non-governmental secondary schools? In this research, the semi-structured interview method was used as the method for collecting the necessary data. The Strauss-based objectivist (systematic) data theory was used to analyze the data. The statistical population of the research included principals of non-governmental secondary schools (having at least 10 years of experience in managing non-governmental schools) and university faculty professors in the fields of educational sciences, educational management, and curriculum planning, who were selected purposefully until theoretical saturation was reached.

Results:

The findings of the study are explained around the six paradigms of the grounded theory:

- Central phenomenon: Promoting social skills based on responsibility among students
- Causal conditions: Skill-based curriculum, collaborative learning methods, teaching methods
- Action and response strategies: Establishing communication between the school and parents and teachers, applying the model of insufficiency in students' social skills, structuring social skills education in school, applying the technique of manipulating antecedents, applying the technique of manipulating consequences, applying the technique of modeling students' social skills, and opportunities to apply skills in the classroom.
- Contextual conditions: Students' backgrounds, school context.
- Intervening factors: Family, peer group, teacher attitudes, student-teacher relationships.
- Outcomes: Social adaptation of students, strengthening cooperation between students, ability of students to express themselves, empathy and friendship among students, greater self-control of students, improvement of academic skills.

Discussion and conclusion:

Various studies show that in the formation of social skills, students should be encouraged and encouraged to carry out the assigned tasks (Lipman, P. 2023). Students should have the opportunity to take initiative and responsibility and develop their social skills. Therefore, examining the improvement of students' social skills with an emphasis on responsibility is an important issue in today's educational system. Accordingly, this study sought to present a model for improving students' social skills with an emphasis on responsibility in junior

Presenting a model for promoting students' social skills with an emphasis on responsibility in non-government secondary schools
secondary schools in non-government schools. In this study, data collected from the experts using a qualitative method and a data-based approach using a semi-structured interview tool.

Reference:

- Devi, S., & Jyoti, M. (2022). A Study of Social Competency of Secondary School Student in Relation to Social Skill. *International Journal of Indian Psychology*, 10(3). [doi: 10.1108/MANM-06-2023-0023/full/html]
- Earley, C. (2018). Efficacy of Group Counseling on Students' Social Skills. [https://digitalcommons.iwu.edu/jwprc/2018/oralpresES/3/]
- Lipman, P. (2023). Beyond accountability: Toward schools that create new people for a new way of life. In *The critical pedagogy reader* (pp. 586-605). [doi:10.4324/9781003286080-47]
- Perzigian, A. (2018). Social Competence in Urban Alternative Schools. *Penn GSE Perspectives on Urban Education*, 15(1), n1. [https://eric.ed.gov/?id=EJ1194401]
- Singh, S. P., Chandra, U., & Kumar, P. (2022). SOCIAL COMPETENCY: A THEORETICAL APPROACH. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 14(6). [doi: :10.9756/INTJECSE/V14I6.296]
- Tabassum, R., Fida, F., Iqbal, S., Tahira, R., Toosy, M., Rehan, Q., & Riaz, S. (2024). Impact Of Social Skills On High School Students' Academic Performance. *Kurdish Studies*, 12(5), 391-396. [doi: 10.53555/ks.v12i5.3230]
- Wells, J. C., Strickland, S., & Laland, K. (2006). *Social information transmission and human biology*. CRC Press. [doi: 10.1201/9781420005837]

مقاله پژوهشی

ارائه مدل ارتقای مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان با تاکید بر مسئولیت‌سپاری در مدارس متوسطه غیردولتی

مهدی شاه حسینی^۱ ID، معصومه اولادیان^۲ ID، محمود صفری^۳ ID

۱. دانشجوی دکترای مدیریت آموزشی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، دماوند، ایران.

۲. گروه علوم تربیتی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، دماوند، ایران.

۳. گروه علوم تربیتی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، دماوند، ایران.

چکیده

مقدمه و هدف: یکی از دغدغه‌های نظام آموزشی در تمامی جوامع توسعه مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان است. یکی از راه‌های سازگاری نوجوانان با مدرسه، افزایش مسئولیت‌پذیری و پرورش مهارت‌های اجتماعی در آنان در مدرسه است. هدف مطالعه حاضر ارائه مدل ارتقای مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان با تاکید بر مسئولیت‌سپاری در مدارس متوسطه غیردولتی است.

روش‌شناسی پژوهش: این پژوهش، از لحاظ هدف، کاربردی و از منظر گردآوری داده‌ها، از نوع کیفی-نظریه داده بنیاد است. داده‌های مورد نیاز از طریق مصاحبه نیمه ساختاریافته با مدیران مدارس متوسطه غیردولتی (با حداقل ۱۰ سال سابقه مدیریت مدرسه غیردولتی) و اساتید هیات علمی دانشگاه‌ها در حوزه‌های علوم تربیتی، مدیریت آموزشی و برنامه‌ریزی درسی از طریق نمونه‌گیری هدفمند، گردآوری شد. روایی و پایایی ابزار گردآوری داده‌ها نیز مورد تایید قرار گرفت.

یافته‌ها: در مرحله کدگذاری باز، ۱۴۳ کد باز شناسایی شدند. در مرحله کدگذاری محوری، مفاهیم شناسایی شده حول محور شش پارادایم نظریه داده بنیاد دسته‌بندی شدند. بدین ترتیب، ارتقای مهارت‌های اجتماعی مبتنی بر مسئولیت‌سپاری در بین دانش‌آموزان به عنوان پدیده محوری انتخاب شد. الگوی پارادایمی حاصل بر اساس پدیده محوری، متاثر از شرایط علی (برنامه درسی مهارت‌محور، روش‌های یادگیری مشارکتی، روش تدریس)، شرایط زمینه‌ای (پیش‌زمینه‌های دانش‌آموزان زمینه مدرسه) و متغیرهای مداخله‌گر (خانواده، گروه همسالان، روابط دانش آموز و معلم) به همراه راهبردها و پیامدها شکل گرفت.

بحث و نتیجه‌گیری: آموزش و ارتقای مهارت‌های اجتماعی در بین دانش‌آموزان با مسئولیت‌سپاری به آنها منجر به توسعه دانش‌آموزان در ابعاد چندگانه رفتاری، روانی-شناختی و تحصیلی می‌گردد.

اطلاعات مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۴/۱۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۷/۱۳

شماره صفحات: ۹۲-۱۰۸

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید:

DOI: 10.22098/ael.2024.153
93.1447

واژه‌های کلیدی:

مهارت اجتماعی، مسئولیت‌سپاری، مدارس متوسطه، نظریه داده‌بنیاد.

استناد: شاه حسینی، مهدی، اولادیان، معصومه، صفری، محمود. (۱۴۰۳). ارائه مدل ارتقای مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان با تاکید بر مسئولیت‌سپاری در

مدارس متوسطه غیردولتی. رهبری آموزشی کاربردی، ۶(۴)، ۱۰۸-۹۲. doi: 10.22098/ael.2024.15393.1447

*نویسنده مسئول: معصومه اولادیان

نشانی: گروه علوم تربیتی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، دماوند، ایران.

تلفن: ۰۹۱۲۳۹۶۰۴۱۷

پست الکترونیکی: m.oladian@yahoo.com

مقدمه

انسان به عنوان موجودی اجتماعی از ابزارهای مختلفی برای بیان عقاید، احساسات و ارتباطات یا تعامل با دیگران استفاده می‌کند. این توانایی‌ها در مجموع به عنوان مهارت‌های اجتماعی شناخته می‌شوند. در واقع، مهارت‌های اجتماعی به عنوان مهارت‌های ارتباطی کلامی و غیرکلامی تعریف می‌شوند که به تعامل با جامعه کمک می‌نمایند. (Tabassum, R., et al, 2024). این مهارت‌ها ممکن است از مکالمه گرفته تا ظاهر، حرکات و زبان بدن متغیر باشند (Tabassum, R., et al, 2024)، مطرح می‌نماید که مهارت‌های اجتماعی و رفتاری به هم مرتبط هستند و گاهی اوقات با یکدیگر همپوشانی دارند. به گفته آنها، عناصر رفتاری درک و سازگاری فرد را در زمینه‌های مختلف اجتماعی تقویت می‌کند. ارلی (۲۰۱۸)، مهارت اجتماعی را به عنوان صلاحیتی تعریف می‌کند که تعامل و ارتباط برقرار کردن با دیگر افراد را تسهیل می‌کند که در آن قوانین و روابط اجتماعی ایجاد، ارتباط داده شده و در روش‌های کلامی و غیرکلامی تغییر یافته است. استفاده مناسب از مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان را قادر می‌سازد تا مشکلات را به نحوی که همکاری را تقویت و حمایت می‌کند، حل نمایند (Earley., 2018). (Tabassum, R., et al, 2024)، همچنین اظهار داشت که مهارت‌های اجتماعی فرد را قادر می‌سازد تا روابط اجتماعی سالمی برقرار کند، حمایت و پذیرش بهتری از همسالان به دست آورد و انتقال به مدرسه را تسهیل کند. در ادبیات موجود مطرح شده است که مهارت‌های اجتماعی به دل‌بستگی‌های عاطفی می‌افزایند، پس ممکن است فرآیند یادگیری را مؤثرتر و سازنده‌تر کند (Pal Singh et al., 2022; Devi et al., 2022). بنابراین، نقش مهارت‌های اجتماعی در آموزش به عنوان واسطه فرآیند یادگیری معنادار اعلام شده است (Wells et al., 2006; Perzigian, 2018). مهارت‌های اجتماعی همانند مهارت در تشخیص خصوصیات گروه، مهارت در ارتباط‌گیری با گروه، مهارت گوش دادن، همدردی، مهارت در ارتباط غیرکلامی با یکدیگر وجوه مشترک دارند. بر همین اساس، کسب مهارت‌های اجتماعی در طول تحصیل برای دانش‌آموزان مهم و ضروری است (Pérez et al., 2022). آموزش و ارتقای مهارت‌های اجتماعی می‌تواند کیفیت ارتباط دانش‌آموزان در مدارس، سلامت روان و عملکرد تحصیلی را بهبود بخشد. ضعف مهارت‌های اجتماعی مسائلی همچون قلدری، بزهکاری و سایر مشکلات روانشناختی را در بین دانش‌آموزان به همراه دارد. ادبیات موجود به مسائلی همچون شکست دانش‌آموزان در اجرای تکالیف مدرسه، افت عملکرد تحصیلی، رفتارهای نامناسب در بین دانش‌آموزان که ناشی از ضعف مهارت‌های اجتماعی هستند، اشاره نموده‌اند و مطرح نمودند که دانش‌آموزان دارای مهارت‌های اجتماعی مناسب و شایسته، قادر به ایجاد روابط عاطفی قدرتمند با سایرین و ابراز علاقه محیط مدرسه و سازگاری اجتماعی هستند و احتمال بروز رفتارهای خطرناک از آنها کاهش می‌یابد (Pérez et al., 2022).

سنجش مهارت‌های اجتماعی و اقدامات مربوط به آن از دهه ۱۹۷۰ میلادی یکی از فعال‌ترین عرصه‌های تحقیقات روانشناسان بوده است. در طول سال‌های مدرسه ۱۰ تا ۱۵ درصد کودکان توسط همسالان خود طرد می‌شوند و نیز امکان طرد مستمر در مراحل بعدی زندگی آنان وجود دارد. علت این امر آن است که این دسته از کودکان مهارت‌های اجتماعی لازم را ندارند (Beh-Pajoooh, 2010). از اینرو، در سال‌های اخیر توجه بیشتری به آموزش فنون و مهارت‌های اجتماعی شده است؛ زیرا بررسی‌های متعدد نشان داده است که نارسایی در مهارت‌های اجتماعی تأثیر منفی بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان می‌گذارد، مشکلات یادگیری را تشدید می‌کند و غالباً به بروز مشکلات سازگاری منجر می‌شود (Salehi Seresht, & Jafari Harandi, 2022). هدف آموزش مهارت‌های اجتماعی کاهش رفتارهای مخرب و افزایش رفتار حین انجام وظیفه و مهارت‌های حل مسئله اجتماعی است. درمان شناختی-رفتاری بر تکنیک‌های شناختی خاصی که برای ایجاد تغییراتی در تفکر طراحی شده‌اند که منجر به تغییر در رفتار می‌شود، تأکید می‌کند (Kumuyi et al., 2022). بیشتر مهارت‌های اجتماعی از طریق اجتماعی شدن، به طور معمول از کودکی تا اوایل بزرگسالی ایجاد می‌شود. در این محدوده سنی از افراد انتظار می‌رود که توانایی‌های اجتماعی دیگران را بشناسند و تقلید کنند و هنجارهای اجتماعی فرهنگی جامعه خود را بیاموزند که منجر به تعاملات بین فردی مؤثر می‌شود. کسب بسیاری از مهارت‌های اجتماعی پیچیده به دلیل پیچیدگی‌هایشان و یا نادر بودن بروز آنها، دشوار است (Suryanto et al., 2021). به عنوان مثال، اکثر مردم فرصت منظمی برای تمرین مهارت‌های مذاکره خود ندارند. زمانیکه افراد در اجتماعی شدن خود مشکل دارند یا نیاز به یادگیری این مهارت‌های اجتماعی پیچیده دارند، استفاده از برنامه‌های آموزش مهارت‌های اجتماعی رایج است (Howard & Gutworth., 2020). یکی از رویکردهای ارتقای مهارت‌های

اجتماعی دانش‌آموزان، مسئولیت‌سپاری در مدارس است (Soto et al., 2024). مسئولیت‌سپاری و ایجاد انتظاراتی از دانش‌آموزان، آنها را در قبال مسایل مختلف متعهد می‌سازد. دانش‌آموزان مسئولیت‌پذیر، سازگاری بیشتری با محیط و به ویژه مدرسه دارند (Asadi, & Hosseini Tabaghdehi., 2020). یکی از شیوه‌های تقویت دانش‌آموزان، دادن مسئولیت به آنان است. آنچه برای دانش‌آموز اهمیت و ارزش دارد، اصل مسئولیت است، چه او در پرتو آن احساس امنیت خاطر و اعتماد به نفس خواهد کرد. اما موضوع مسئولیت‌سپاری دانش‌آموزان بویژه در مدارس غیردولتی مورد غفلت واقع می‌شود. این موضوع سبب می‌شود که دانش‌آموزان در مدارس غیردولتی از الگوی مهارت اجتماعی خوبی برخوردار نباشند (Hossein Nesab., 2018). در مجموع می‌توان گفت که مدرسه مکانی است که در آن دانش‌آموزان یاد می‌گیرند که چگونه با هم کار کنند، مسئولانه رفتار کنند و با احترام نسبت به دیگران رفتار کنند. تأکید فزاینده‌ای بر این است که از دانش‌آموزانی که در مدرسه شرکت می‌کنند انتظار داشته باشیم طیفی از مهارت‌های زندگی را بیاموزند تا در جامعه بزرگ‌تر به عنوان شهروندانی مسئولیت‌پذیر رشد کنند (Kehoe, M., et al., 2018). بر همین اساس در مطالعه حاضر به دنبال بررسی این سوال هستیم که مدل ارتقای مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان با تأکید بر مسئولیت‌سپاری در مدارس متوسطه غیردولتی چگونه است؟

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از منظر هدف، کاربردی و بر حسب گردآوری اطلاعات کیفی - داده‌بنیاد است. محققان با این رویکرد از طریق روش استقرایی و اکتشافی، به جای اتکا به نظریه‌های موجود، به دنبال تدوین تئوری خود هستند. بر همین اساس، به دنبال پاسخگویی به این سوال هستیم که مدل ارتقای مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان با تأکید بر مسئولیت‌سپاری در مدارس متوسطه دوره اول غیردولتی چگونه است؟ در این پژوهش، از روش مصاحبه نیمه ساختاریافته به عنوان روش گردآوری داده‌های لازم استفاده شد. نظریه داده بنیاد اشتراوس عینیت‌گرا (سیستماتیک) جهت تحلیل داده‌ها مورد استفاده قرار گرفت. جامعه آماری پژوهش شامل مدیران مدارس متوسطه غیردولتی (دارا بودن حداقل ۱۰ سال سابقه مدیریت مدرسه غیردولتی) و اساتید هیات علمی دانشگاه‌ها در حوزه‌های علوم تربیتی، مدیریت آموزشی و برنامه‌ریزی درسی بود که بصورت هدفمند تا رسیدن به اشباع نظری انتخاب شدند. پس از مصاحبه با دوازدهمین نمونه اشباع نظری داده‌ها حاصل شد. بدین ترتیب که دیگر گزاره کلامی و مفهوم جدیدی بدست نمی‌آمد اما به جهت اطمینان کامل از اشباع نظری مصاحبه‌ها تا نمونه پانزدهم ادامه یافت. ویژگی‌های اعضای نمونه آماری در جدول ۱ نشان داده شده است. سوالات مصاحبه نیمه ساختاریافته از طریق تکنیک شش سوال طراحی شدند. در این رویکرد هدف پاسخ به سؤالات چه چیزی: رویداد مورد نظر چیست و چه ابعدی دارد؟ کجا: این رویداد در چه مکانی صورت گرفته است؟ چه زمانی: این اتفاق چه زمانی رخ داده است. چه کسی: چه کسی یا کسانی در ایجاد این اتفاق نقش داشته‌اند؟ چرا: دلایل و ریشه‌های ایجاد این پدیده چیست؟ چگونه: این رویداد چگونه و در چه شرایطی به وقوع پیوسته است؟ بود (Jang, & Woo., 2005). بعد از گردآوری داده‌ها از طریق مصاحبه، گزاره‌های کلامی حاوی اطلاعات مشخص شدند و هر کدام از مفاهیم مورد اشاره در جملات استخراج شده بصورت یک کد در نرم افزار مکس کیودا نسخه ۲۰۲۰ انتخاب و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. روایی کدهای استخراج شده از طریق قضاوت خبرگی پنج نفر از خبرگان مورد بررسی و تایید قرار گرفت. پایایی نتایج نیز از طریق روش درصد توافق بین دو کدگذار بررسی و درصد توافق درون موضوعی محاسبه گردید. ضریب پایایی با این روش، برابر با ۸۷ درصد بود.

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی

ویژگی‌های مشارکت‌کنندگان در جدول ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت شناختی اعضای نمونه آماری

سن	جنسیت	سابقه کاری	تحصیلات - رشته
۵۵	زن	۳۰	مدیریت آموزشی
۴۴	مرد	۲۰	برنامه‌ریزی درسی
۳۹	زن	۱۷	علوم تربیتی
۵۳	زن	۱۸	برنامه‌ریزی درسی

مدیریت آموزشی	۱۵	مرد	۴۸	مدیران مدارس غیردولتی
مدیریت آموزشی	۱۳	زن	۴۶	
مدیریت آموزشی	۲۰	زن	۴۴	
برنامه‌ریزی درسی	۱۹	مرد	۴۱	
علوم تربیتی	۱۲	مرد	۳۹	
علوم تربیتی	۱۷	مرد	۴۹	

یافته‌های کیفی

در مرحله کدگذاری باز، مفاهیم اولیه از گزاره‌های کلامی استخراج شدند که پس از بررسی و پالایش نهایی در ۱۴۳ کد نهایی شناسایی شدند. در دومین مرحله، کدگذاری محوری، روابط بین مقوله‌ها را برای متصل کردن آنها به یکدیگر استخراج می‌کند. بنابراین، در این مرحله، نظریه‌پرداز داده‌بنیاد یک مقوله کدگذاری باز را انتخاب و آن را در مرکز فرایند مورد کاوش (به عنوان پدیده اصلی) قرار می‌دهد و سپس مقوله‌های دیگر را به آن ارتباط می‌دهد. سایر مقوله‌ها شامل شرایط علی (عواملی که بر روی پدیده اصلی تأثیر می‌گذارند)، راهبردها (اقداماتی که در پاسخ به پدیده اصلی انجام می‌گیرند)، شرایط زمینه‌ای و مداخله‌گر (عوامل موقعیتی عمومی و خاص که بر راهبردها تأثیر می‌گذارند)، و پیامدها (نتایج حاصل از اعمال راهبردها) است. این مرحله مستلزم ترسیم نموداری است که نمودار کدگذاری نامیده می‌شود و در آن روابط بین شرایط علی، راهبردها، شرایط زمینه‌ای و مداخله‌گر و پیامدها را به تصویر می‌کشد (Creswell., & Báez., 2020). در ادامه، پیش از ارائه نتایج کدگذاری، در جدول ۲ نمونه‌ای از گزاره‌های کلامی و مفاهیم استخراج شده ارائه شده است.

جدول ۲. نمونه‌ای از گزاره کلامی و استخراج مفاهیم

شماره مصاحبه	گزاره کلامی	مفهوم
مصاحبه سوم	سعی کنید به همه دانش‌آموزان به طور یکسان توجه کنید. از تماس چشمی، لبخند زدن و استفاده از نام آن‌ها برای نشان دادن توجه خود به همه دانش‌آموزان غافل نشوید. به همه دانش‌آموزان فرصت‌های برابر برای مشارکت در کلاس، پاسخ دادن به سوالات و ارائه نظر بدهید. از مقایسه دانش‌آموزان با هم خودداری کنید. هر دانش‌آموز با سرعت و شیوه یادگیری منحصر به فردی پیش می‌رود. اگر نیاز به صحبت خصوصی با دانش‌آموزی داشتید، سعی کنید این کار را در حضور سایر دانش‌آموزان انجام ندهید. هر دانش‌آموز نیازهای فردی خاص خود را دارد. سعی کنید به این نیازها توجه کرده و برای هر دانش‌آموز برنامه‌ای مناسب طراحی کنید.	روابط نزدیک و مساعد دانش آموز و معلم (دوری از عزیزدانه معلم بودن دانش آموزی خاص در کلاس)
مصاحبه پنجم	نوجوانان مانند یک تکه اسفنج، محیط اطراف خود را جذب می‌کنند. یکی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر رفتار و شخصیت آن‌ها، خانواده است. کودکان از طریق مشاهده و تقلید از والدین و سایر اعضای خانواده، نقش‌های مختلف را یاد می‌گیرند و الگوهای رفتاری آن‌ها را درونی می‌کنند.	تقلید و الگوگیری دانش‌آموزان در ایفای مسئولیت از والدین و نقش‌های خانوادگی
مصاحبه هشتم	تعریف مسئولیت‌های مناسب برای دانش‌آموزان، یکی از بهترین روش‌ها برای تقویت مهارت‌های اجتماعی آن‌هاست. با ایجاد فرصت‌هایی برای یادگیری و رشد، آنها می‌توانند به افرادی مسئولیت‌پذیر، همدل و اجتماعی تبدیل شوند. با سپردن وظایف مشخص و تشویق آن‌ها به انجام آن‌ها، دانش‌آموزان نه تنها مهارت‌های اجتماعی خود را تقویت می‌کنند، بلکه اعتماد به نفس و حس مسئولیت‌پذیری آن‌ها نیز افزایش می‌یابد.	تعریف مسئولیت‌هایی برای تقویت مهارت‌های اجتماعی مختلف مانند سلام کردن، حل مسئله، برقراری ارتباط، عذرخواهی کردن، همدلی کردن و گفتگو کردن
مصاحبه چهارم	تقسیم دانش‌آموزان به گروه‌های کوچک یکی از روش‌های مؤثر برای افزایش تعامل، همکاری و یادگیری فعال در کلاس است. بازی‌های مشارکتی در این گروه‌ها، به دانش‌آموزان فرصت می‌دهد تا مهارت‌های اجتماعی خود را تقویت کنند، به همدیگر کمک کنند و در یک محیط شاد و پویا یاد بگیرند. دانش‌آموزان در تعامل با همسالان خود، مهارت‌های ارتباطی و اجتماعی خود را تقویت می‌کنند. کار گروهی به دانش‌آموزان می‌آموزد که چگونه با همدیگر همکاری کنند و به یک هدف مشترک دست یابند. بازی‌های مشارکتی، یادگیری را برای دانش‌آموزان جذاب‌تر و لذت‌بخش‌تر می‌کند. موفقیت در کار گروهی، اعتماد به نفس دانش‌آموزان را افزایش می‌دهد.	قرار دادن دانش‌آموزان در گروه‌ها برای انجام بازی‌های مشارکتی و افزایش تعامل بین آنان

در ادامه حول محور شش پارادایم نظریه‌پردازان، یافته‌های مطالعه تشریح شده‌اند:

- **پدیده محوری:** بر اساس نتایج مصاحبه با خبرگان پژوهش، مشخص گردید که پدیده اصلی ارتقای مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان با تاکید بر مسئولیت‌سپاری «ارتقای مهارت‌های اجتماعی مبتنی بر مسئولیت‌سپاری در بین دانش‌آموزان» است.
- **شرایط علی:** این شرایط موجب ایجاد و توسعه پدیده محوری مورد مطالعه می‌شوند. از میان مقوله‌های استخراج شده، برنامه درسی مهارت‌محور، روش‌های یادگیری مشارکتی، روش تدریس به عنوان پیش‌شرط‌های ارتقای مهارت‌های اجتماعی مبتنی بر مسئولیت‌سپاری در بین دانش‌آموزان دبیرستانی شناسایی شدند.
- **راهبردهای کنش و واکنش:** این راهبردها در پاسخ به پدیده محوری و تحت تاثیر شرایط مداخله‌گر اتخاذ می‌شوند که شامل برقراری ارتباط مدرسه با والدین و معلمان، بکارگیری مدل نارسایی در مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان، ساختاردهی آموزش مهارت‌های اجتماعی در مدرسه، بکارگیری تکنیک دستکاری پیشایندها، بکارگیری تکنیک دستکاری پیامدها، بکارگیری تکنیک الگودهی مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان، فرصت بکارگیری مهارت‌ها در کلاس درس هستند.
- **شرایط زمینه‌ای:** شرایط خاصی که بر راهبردهای کنش و واکنش اثرگذارند که در این مطالعه شامل پیش زمینه‌های دانش‌آموزان، زمینه مدرسه هستند.
- **عوامل مداخله‌گر:** عواملی که در مهارت‌های اجتماعی مبتنی بر مسئولیت‌سپاری در بین دانش‌آموزان، اثرگذارند. این عوامل در مطالعه حاضر که جهت پرورش و توسعه مهارت‌های اجتماعی در بین دانش‌آموزان نقش تسهیلگری را برعهده دارند عبارتند از: خانواده، گروه همسالان، نگرش معلمان، روابط دانش آموز و معلم.
- **پیامدها:** در مطالعه حاضر، پدیده محوری «ارتقای مهارت‌های اجتماعی مبتنی بر مسئولیت‌سپاری در بین دانش‌آموزان» منجر به پیامدهایی از جمله سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان، تقویت همکاری بین دانش‌آموزان، توانایی ابراز وجود از سوی دانش‌آموزان، همدلی و دوستی در بین دانش‌آموزان، خودکنترلی بیشتر دانش‌آموزان، پیشرفت مهارت‌های تحصیلی منجر می‌شود.

جدول ۳: نتایج مراحل سه گانه کدگذاری

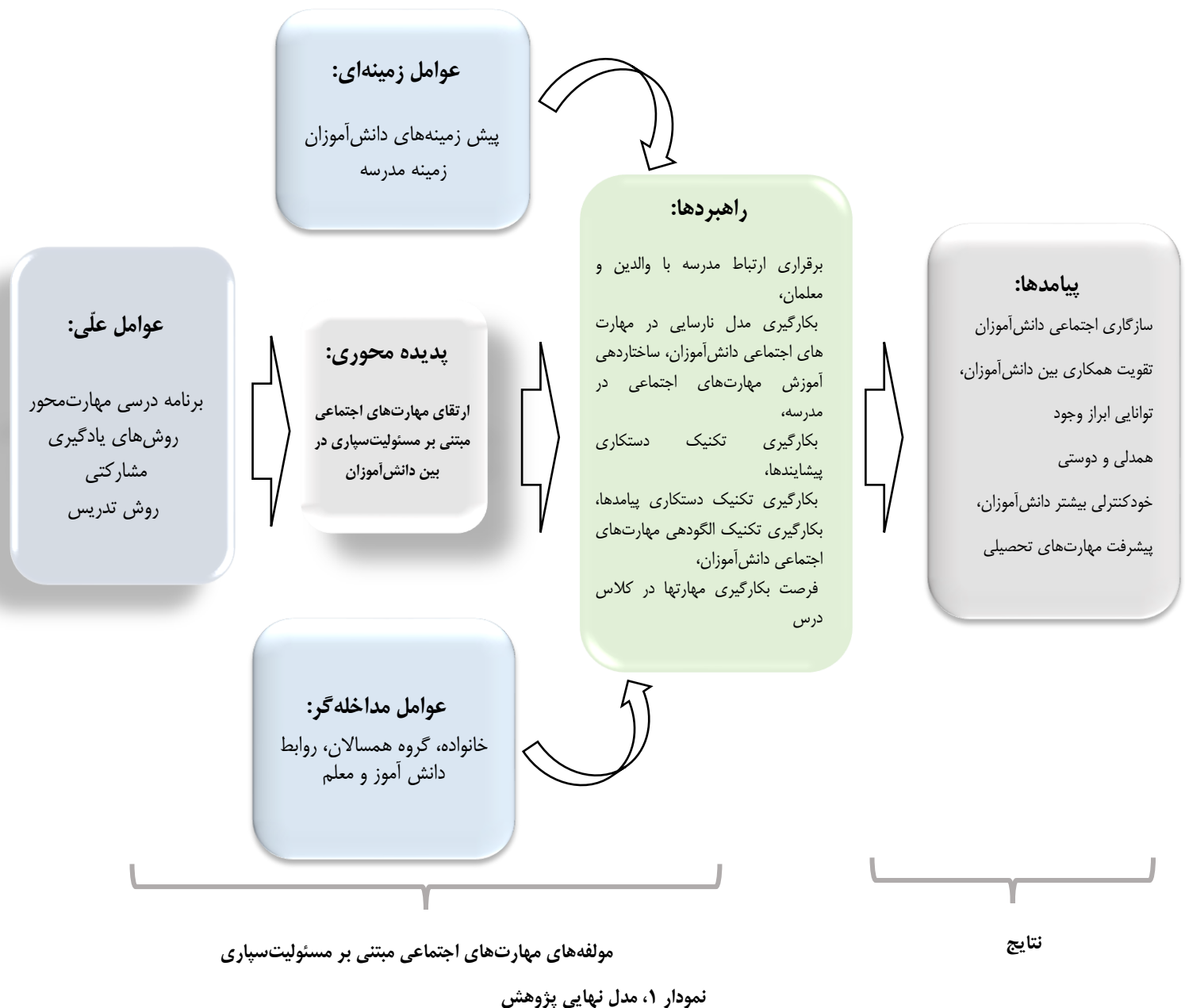
کدگذاری محوری	کدگذاری انتخابی	کدگذاری باز
		طرح برنامه درسی مبتنی بر دانش‌آموزان
		در نظر گرفتن کمبود مهارت‌های خاص در بین دانش‌آموزان
		توجه به محیط فرهنگی، اجتماعی در تعریف و پیاده سازی طرح برنامه درسی
		توجه به پیاده سازی مهارت‌های خودمدیریتی در برنامه درسی
		توجه به پیاده سازی مهارت‌های کنترل خلق در برنامه درسی
		توجه به پیاده سازی مهارت‌های پیروی از قوانین در برنامه درسی
		توجه به پیاده سازی مهارت‌های مصالحه با دیگران در مواقع مناسب در برنامه درسی
		توجه به پیاده سازی مهارت‌های انتقادپذیری در برنامه درسی
		مهارت‌های حل تعارض در برنامه درسی
شرایط علی	برنامه درسی مهارت محور	توجه به پیاده سازی مهارت‌های مشارکت در امور مختلف بر طبق توانایی‌ها در برنامه درسی
		توجه به پیاده سازی مهارت‌های تحصیلی در برنامه درسی
		توجه به پیاده سازی مهارت‌های پیروی از دستورات معلم و انجام تکالیف در برنامه درسی
		توجه به پیاده سازی مهارت‌های درخواست کمک در مواقع برخورد با مشکل در برنامه درسی
		توجه به پیاده سازی مهارت‌های اطاعت و پیروی در برنامه درسی
		توجه به پیاده سازی مهارت‌های پاسخ دهی مناسب به قواعد و قوانین در برنامه درسی
		توجه به پیاده سازی مهارت‌های جرات ورزی شامل شروع مکالمه، دعوت از دیگران برای برقراری ارتباط و اعتماد به نفس، معرفی خود در جمع دوستان و ابراز احساسات در برنامه درسی
		توجه به پیاده سازی مهارت‌های ارتباط با همسالان مانند تعریف و تمجید از دیگران در برنامه درسی
		توجه به پیاده سازی مهارت‌های بازی و تعامل با همسالان در برنامه درسی
		توجه به مقوله سن در پیاده سازی مهارت‌های مختلف اجتماعی در برنامه درسی
		تشویق دانش‌آموزان به حل مسئله
		روش‌های یادگیری

کدگذاری محوری	کدگذاری انتخابی	کدگذاری باز
	مشارکتی	تشویق دانش‌آموزان به انجام کار گروهی و همکاری مهارت‌های رهبری و مدیریت تیم از طریق بازی های آموزشی تقویت مهارت همدلی در دانش‌آموزان شناسایی دانش‌آموزانی که تمایلی به قبول مسئولیتهای گروهی ندارند قرار دادن دانش‌آموزان در شرایط واقعی قبول مسئولیتهای انفرادی و گروهی افزایش اعتماد به نفس دانش‌آموزان ایجاد جو کلاسی مشتاق و فعال ایجاد حس همکاری بیشتری در کلاس درس از طریق بحث و گفتگوهای سازنده و رو در رو و مشارکت خلاقانه تر دانش‌آموزان افزایش شور و نشاط و باور دانش‌آموزان جامعه پذیرتر شدن دانش‌آموزان روش تدریس پیش سازمان دهنده روش تدریس مبتنی بر مشارکت و مسئولیت دانش‌آموزان
	روش تدریس	تدریس فعال خلق و خوی دانش‌آموزان کمبود مهارت های خاصی در برخی دانش‌آموزان جنسیت دانش‌آموزان توانایی‌های شناختی دانش‌آموزان شغل والدین دانش‌آموزان هوش اخلاقی دانش‌آموزان مکان زندگی (محیط فرهنگی، اجتماعی دانش‌آموزان) تجربه تعامل دانش‌آموزان با والدین، خواهر و برادرهای خود و سایر اقوام نگرش‌های حامی والدین دانش‌آموزان نسبت به مسئولیت پذیری و مهارت‌پذیری فرزندان حمایت مدرسه از روابط دانش‌آموز و معلم حمایت مدرسه از روابط بین دانش‌آموزان وجود محیط کلاس درس حامی آموزش مهارت‌های اجتماعی وجود محیط کلاس درس حامی تقویت کننده های طبیعی مهارت‌های اجتماعی خط‌مشی و عملکرد معلمان به‌عنوان یک گروه میزان اختلال در کلاس درس محیط روانی-اجتماعی کلاس درس برنامه های اجرایی آموزشی مدرسه نوع ارتباط نوجوان با والدین تشویق دانش‌آموزان از سوی والدین در ایفای مسئولیتهای مدرسه تمایل خانواده ها به مشارکت دانش آموز در کارهای عملیاتی در مدرسه مانند نمایشگاه کار دستی
	پیش زمینه‌های دانش‌آموزان	
	شرایط زمینه‌ای	
	زمینه مدرسه	
	خانواده	حمایت عاطفی والدین از دانش‌آموزان نظارت کافی والدین بر امور مدرسه فرزند وجود جو آرام و دور از تعارض در خانه تقلید و الگوگیری دانش‌آموزان در ایفای مسئولیت از والدین و نقش های خانوادگی تقلید از دوستان (سر مشق دهی اعمال قابل تقلید) ارزشیابی فعالیت های یکدیگر و باز خوردی که به یکدیگر می دهند سازگاری در مدرسه بواسطه تعامل با همسالان مقبولیت دانش‌آموزان در بین همدیگر در اعطای مسئولیتهای مختلف کلاسی قلدری و تهدید همسالان
	گروه همسالان	

کدگذاری محوری	کدگذاری انتخابی	کدگذاری باز
	روابط دانش آموز و معلم	تاثیرگذاری همسالان بر همدیگر با مشاهده افراد توانمندتر از لحاظ اجتماعی تشویق از سوی همسالان گرفتن انگیزه از همسالان در بر عهده گرفتن مسئولیت در مدرسه حس رقابت بین دانش‌آموزان در ایفای بهینه مسئولیتهای محول شده به آنها روابط نزدیک و مساعد دانش آموز و معلم (دوری از عزیردردانه معلم بودن دانش آموزی خاص در کلاس) ارائه بازخورد از سوی معلم به دانش‌آموزان در صورت اجرای درست مسئولیتهای اعطا شده تلاش دانش‌آموزان برای جلب توجه معلم علاقمندی دانش‌آموزان به قبول مسئولیت و نشان دادن مهارت هایشان برای جلب نظر مساعد معلم مشارکت معلمان در رصد نمودن مهارت‌های اجتماعی مورد نیاز دانش‌آموزان بهره گیری از نظرات والدین در راستای تعیین و تعریف مهارت‌های اجتماعی بهره گیری از نظرات معلمان در راستای تعیین و تعریف مهارت‌های اجتماعی قرار دادن دانش‌آموزان در موقعیت طبیعی و مشاهده تعامل دانش آموز با دیگران و ثبت رویدادها. برآوردی از فراوانی رفتار و مدت زمان رفتار با مشاهده مستقیم رفتار دانش آموز در محیط طبیعی میران مشارکت در گروه و پیوستن دانش آموز به گروه های کلاسی تمرین مهارت اجتماعی مورد نظر در موقعیت آزمون قرار دادن دانش‌آموزان در موقعیت های قبول مسئولیت تمرین مهارت‌ها در کلاس درس با مدیریت معلم استفاده از راه‌های تقویت مناسب عملکردهای مناسب مهارت‌ها برنامه ریزی درباره مهارت های مورد نیاز در مدرسه توسط مدیران مدرسه الگودهی مهارت‌های مورد نیاز در مدرسه انجام مهارت‌ها به صورت هدایت شده در بین دانش‌آموزان توسط معلمان یا دانش‌آموزان منتخب انجام مهارت توسط دانش‌آموزان به صورت مستقل بهبود تعمیم دهی مهارت جهت تقویت اجرای مهارت جدید در خارج از محدودیت های آموزشی مانند تکالیف خانه بازنگری مکرر مهارت جدید و درخواست از دانش‌آموزان ایجاد تعاملات مثبت بین دانش‌آموزان در کلاس درس توسط معلم مداخله با واسطه همسال
	برقراری ارتباط مدرسه با والدین و معلمان	
	بکارگیری مدل نارسایی در مهارت های اجتماعی دانش‌آموزان	
	ساختاردهی آموزش مهارت‌های اجتماعی در مدرسه	
راهبردها		
	بکارگیری تکنیک دستکاری پیشایندها	استفاده از سرنخ ها برای تسهیل مشارکت در تعاملات دو جانبه بین همسالان استفاده از الگودهی پاسخ برای تسهیل مشارکت در تعاملات دو جانبه بین همسالان استفاده از پاداش اجتماعی برای تسهیل مشارکت در تعاملات دو جانبه بین همسالان فعالیت های نمایشی استفاده از بازی مشارکتی تمرین نقش شخصیت های کتاب جهت تمرین مهارت های اجتماعی تمرین نقش شخصیت های کتاب جهت تولید مشکلات و راه حل های جدید را با استفاده از آن شخصیت ها تعامل دو جانب بین شرکت کنندگان همسال و افزایش تعامل اجتماعی استفاده از تکالیف یا بازی های مشارکتی قرار دادن دانش‌آموزان در گروه ها برای انجام بازی های مشارکتی و افزایش تعامل بین آنان تقویت اجتماعی مشروط جهت اصلاح رفتار در کلاس های درس برنامه های تقویت ژتونی جهت اصلاح رفتار در کلاس های درس تقویت اولیه جهت اصلاح رفتار در کلاس های درس الگودهی موقعیت های اجتماعی از طریق نوارهای ویدیویی الگودهی موقعیت های اجتماعی از طریق موقعیت های زنده
	بکارگیری تکنیک دستکاری پیامدها	
	بکارگیری تکنیک الگودهی مهارت‌های	

کدگذاری محوری	کدگذاری انتخابی	کدگذاری باز
	اجتماعی دانش‌آموزان	ترکیبی از آموزش‌ها، سرنخ‌دهی و تقویت مثبت محیط کلاس درس آرام جهت تعمیم مهارت‌ها به دانش‌آموزان
	فرصت بکارگیری مهارت‌ها در کلاس درس	تعریف مسئولیت‌ها برای تقویت مهارت‌های اجتماعی مختلف مانند سلام کردن، حل مسئله، برقراری ارتباط، عذرخواهی کردن، همدلی کردن و گفتگو کردن گروه‌بندی دانش‌آموزان در تیم‌های مختلف و تعیین مسئولیت هر کدام از آنها بصورت چرخشی در کارهای تعریف شده مانند گفتگو با مدیر مدرسه بر سر یک مسئله در مدرسه (سرگروه، عضو گروه)
	سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان	سازگاری با مدرسه انجام رفتار و کردار موافق با محیط مدرسه و تغییرات احتمالی در کلاس درس و مدرسه
	تقویت همکاری بین دانش‌آموزان	پیروی دانش‌آموزان از قوانین و پیام‌ها در مدرسه اشتراک‌گذاری قوانین و رویدادها توسط دانش‌آموزان کمک دانش‌آموزان به همدیگر و وابسته بودن بهم برقراری روابط سازنده با همسالان و انجام تکالیف گروهی شرکت فعالانه دانش‌آموزان در رویدادهای مدرسه
	توانایی ابراز وجود از سوی دانش‌آموزان	شرکت فعالانه دانش‌آموزان در مسابقات خارج از مدرسه و در سطح منطقه و شهر تقویت عزت نفس در بین دانش‌آموزان توانایی ابراز نظرات شخصی خودشان در رابطه با موضوعات مختلف مانند انجمن‌های مدرسه یا حتی انتقاد به معلمان و مدیر مدرسه
پیامدها	همدلی و دوستی در بین دانش‌آموزان	دوری از قلدری و اعمال خشونت در بین دانش‌آموزان توانایی حل تعرض بدور از خشونت همدل بودن با دوستان و همسالان در کلاس و مدرسه روابط نزدیک دانش‌آموزان با معلم و مدیر مدرسه سازگاری بیشتر دانش‌آموزان با یکدیگر (سازش‌گرایی) در نظر گرفتن حقوق دیگران از سوی دانش‌آموزان
	خودکنترلی بیشتر دانش‌آموزان	صبور بودن دانش‌آموزان کاهش یا برطرف کردن مشکلات رفتاری ارائه نظرات خود بدون بروز عصبانیت آگاهی دانش‌آموزان از احساسات خود و توانایی درک خود شامل تکمیل کار به طور مستقل گوش دادن به دستورات معلم پیروی از دستورالعمل‌های تحصیلی نشان دادن عادات کاری مناسب تولید کار قابل قبول حفظ زمان در انجام کار استفاده مفید از اوقات فراغت
	پیشرفت مهارت‌های تحصیلی	اجرای وظایفی از سوی دانش‌آموزان در کلاس درس و محیط مدرسه هم‌تصمیمی بین دانش‌آموزان جهت تعیین وضعیت موضوعی (نظرشان در مورد نحوه برگزاری رویدادی در مدرسه، برگزاری جشنواره، امتحانات و غیره)
پدیده محوری	مهارت‌های اجتماعی مثبتی بر مسئولیت‌سپاری	همدلی کردن دانش‌آموزان با همدیگر در قالب کارهای تیمی در شرایط بحران در کلاس درس حل اختلاف نظر‌های بین دانش‌آموزان با اعطای مسئولیت دאوری و قضاوت بین دانش‌آموزان توانایی عذرخواهی در صورت اشتباه با در شرایط قرار دادن دانش‌آموزان در وضعیت تصمیم‌گیری در کارهای تیمی امکان مکالمه دوستانه بین دانش‌آموزان با تمرین در کلاس درس ایجاد امکان گفتگو مشترک در دانش‌آموزان با هم با اعطای تمرین‌های کلاسی مشترک خارج از درس قبول تمام و کمال پیامدهای مسئولیت‌های محول شده از سوی دانش‌آموزان

کدگذاری انتخابی: فرایند نهایی کدگذاری، کدگذاری انتخابی است و آن در واقع مستلزم طراحی نظریه پژوهشگر است. این فرایند شامل ارتباط دادن مقوله‌های پارادایم کدگذاری محوری می‌باشد. این کار ممکن است مستلزم پالایش مدل پارادایم کدگذاری محوری و ارائه آن در قالب مدل یا نظریه پیرامون یک فرایند باشد. این فرایند تولید نظریه می‌تواند به تدوین گزاره‌هایی منجر گردد که ایده‌های آزمون‌پذیر را برای پژوهش‌های بعدی فراهم می‌نماید. بنابراین، پژوهشگر می‌تواند نظریه خود را در قالب مجموعه‌ای از گزاره‌ها یا زیرگزاره‌ها ارائه نماید (Creswell, J. W., & Báez., 2020). در این مرحله پژوهشگر بر حسب فهم خود از متن پدیده مورد مطالعه، یا چارچوب مدل پارادایم را به صورت روایتی عرضه می‌کند یا مدل پارادایم را به هم می‌ریزد و به صورت ترسیمی نظریه نهایی را نشان می‌دهد. در نمودار (۱)، روابط بین مقوله‌های شناسایی شده در قالب الگوی پارادایم نشان داده شده است.

بحث و نتیجه‌گیری

مطالعات مختلف نشان می‌دهد در شکل‌گیری مهارت‌های اجتماعی، بایستی دانش‌آموزان به اجرای امور و اداره وظایف محوله ترغیب و تشویق شوند (Lipman, 2023). دانش‌آموزان باید این فرصت را داشته باشند که از ابتکار عمل و مسئولیت‌پذیری برخوردار شوند و مهارت‌های اجتماعی خود را توسعه دهند. لذا بررسی ارتقای مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان با تأکید بر مسئولیت‌سپاری، مقوله مهمی در نظام آموزشی امروزی است. بر این اساس، این پژوهش به دنبال ارائه مدل ارتقای مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان با تأکید بر مسئولیت‌سپاری در مقطع متوسطه اول در مدارس غیردولتی بوده است. در این مطالعه داده‌ها با روش کیفی و رویکرد داده بنیاد و با استفاده از ابزار مصاحبه نیمه ساختاریافته از خبرگان مورد نظر گردآوری شد. پدیده محوری این مطالعه ارتقای مهارت‌های اجتماعی مبتنی بر مسئولیت‌سپاری در بین دانش‌آموزان دبیرستانی بود. نتایج پژوهش نشان داد که ارتقای مهارت‌های اجتماعی مبتنی بر مسئولیت‌سپاری به معنای اجرای وظایفی از سوی دانش‌آموزان در کلاس درس و محیط مدرسه، هم‌تصمیمی بین دانش‌آموزان جهت تعیین وضعیت موضوعی

(نظرشان در مورد نحوه برگزاری رویدادی در مدرسه، برگزاری جشنواره، امتحانات و غیره)، همدلی کردن دانش‌آموزان با همدیگر در قالب کارهای تیمی در شرایط بحران در کلاس درس، حل اختلاف‌نظرهای بین دانش‌آموزان با اعطای مسئولیت دآوری و قضاوت بین دانش‌آموزان، توانایی عذرخواهی در صورت اشتباه با در شرایط قرار دادن دانش‌آموزان در وضعیت تصمیم‌گیری در کارهای تیمی، امکان مکالمه دوستانه بین دانش‌آموزان با تمرین در کلاس درس، ایجاد امکان گفتگو مشترک در دانش‌آموزان با هم با اعطای تمرین‌های کلاسی مشترک خارج از درس و قبول تمام و کمال پیامدهای مسئولیت‌های محول شده از سوی دانش‌آموزان است. از جمله عوامل اثرگذار علی بر ارتقای مهارت‌های اجتماعی مبتنی بر مسئولیت‌سپاری در بین دانش‌آموزان می‌توان به برنامه درسی مهارت‌محور، روش‌های یادگیری مشارکتی و روش تدریس اشاره نمود. (Malekzade et al, 2020). در مطالعه خود به اهمیت آموزش در افزایش مهارت‌های زندگی اجتماعی نوجوانان اشاره نمودند. (Salaripoor, vahedi, & vahedi., 2022)، در مطالعه خود مطرح نمودند که روش تدریس می‌تواند به ایجاد زمینه بهتری جهت یادگیری مطالب درسی و رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان کمک نماید. در رابطه با روش‌های یادگیری، (Buchs & Butera., 2015)، مطرح نمودند که یادگیری مشارکتی به رشد مسئولیت‌پذیری و مهارت اجتماعی دانش‌آموزان کمک می‌کند. بر این اساس یادگیری مشارکتی با دادن مسئولیت به دانش‌آموزان در قالب پروژه‌های گروهی و تیم محوری، بر مهارت اجتماعی دانش‌آموزان تاثیر معناداری دارد. نتایج مطالعه (Pinto, & KJ, 2021)، نیز با نتایج مطالعه حاضر همسو بود. (Pinto, & KJ, 2021)، مطرح نمود که کار پروژه محور و دادن مسئولیت در قبال دیگران به دانش‌آموزان بر مهارت اجتماعی می‌افزاید و باعث ارتقای سطح تعامل با همسالان می‌شود. دو عامل زمینه‌ای اثرگذار بر ارتقای مهارت‌های اجتماعی مبتنی بر مسئولیت‌سپاری در بین دانش‌آموزان مربوط به پیش زمینه‌های دانش‌آموزان و زمینه مدرسه است. در این رابطه، (Sinaga, et al, 2022)، معتقدند که ویژگی‌هایی همانند اخلاق مداری به افزایش مهارت اجتماعی دانش‌آموزان کمک می‌نماید. نتایج مطالعه (Kutnick & Manson, 2021)، همسو با نتایج مطالعه حاضر نشان داد که زندگی اجتماعی در محیط مدرسه، تعهد اجتماعی، تعامل اجتماعی و مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان را ارتقا می‌دهد. همچنین در مورد عوامل مداخله گر اثرگذار بر ارتقای مهارت‌های اجتماعی مبتنی بر مسئولیت‌سپاری، نتایج مطالعه (Diaz, et al, 2022)، در راستای نتایج این مطالعه نشان داد که خانواده با ایفای نقش اولیه و اصلی در تربیت اجتماعی کودک، نقش مهمی در مسئولیت‌پذیری کودک ایفا می‌نماید. سه عامل مداخله دیگر مربوط به گروه همسالان، روابط دانش‌آموز و معلم بود که این نتیجه با نتایج مطالعاتی همچون (Sørli, et al, 2022) و (Koomen, & Jellesma, 2015)، همسو بوده است. در این رابطه، (Sørli, et al, 2022)، نشان دادند که عواملی همچون نبود صلاحیت اجتماعی لازم در معلمان، مسئولیت‌پذیر نبودن دانش‌آموزان و عوامل آموزشی، مانع ارتقای مهارت اجتماعی در دانش‌آموزان خواهند شد. (Øzerk et al., 2021)، در پژوهشی نشان دادند که دادن مسئولیت به دانش‌آموزان بر افزایش مهارت اجتماعی و همچنین ارتقای شایستگی اجتماعی آنها تاثیر دارد.

محدودیت‌ها

- یکی از محدودیت‌های این مطالعه این بود که داده‌ها در سطح مدارس غیردولتی گردآوری شدند و این موضوع می‌تواند تعمیم‌دهی نتایج را در مدارس دولتی محدود نماید.
- همچنین در مطالعه کیفی عدم امکان کنترل همه متغیرهای مزاحم یا اثرگذار محیطی و فردی در مدل تحقیق می‌تواند یک محدودیت به شمار آید.

پیشنهادهای

- پیشنهاد می‌شود مدارس غیردولتی، امکان مشارکت حقیقی دانش‌آموزان در امور کلاس درس، برنامه‌های فوق برنامه و خارج از مدرسه را فراهم آورند تا بدین طریق بستر ارتقای مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان ایجاد شود. پیشنهاد می‌شود در مطالعات آتی به نقش زمینه مدرسه، فرهنگ مدرسه و همچنین تعاملات والدین-مدرسه بر ارتقای مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان با میانجی‌گری مسئولیت‌سپاری پرداخته شود. همچنین پیشنهاد می‌شود، در مطالعات آتی به بررسی مولفه‌های مربوط به متغیرهای برنامه درسی مهارت‌محور، روش‌های یادگیری مشارکتی و روش تدریس بر ارتقای مهارت‌های اجتماعی مبتنی با در نظر گرفتن نقش مداخله‌ای مسئولیت‌سپاری در بین دانش‌آموزان پرداخته شود. در ادامه به پیشنهاد کاربردی و اجرایی در مدارس غیردولتی اشاره شده است:
- پیشنهاد می‌شود مدیران مدارس غیردولتی به تشکیل انجمن‌های دانش‌آموزی در مدرسه اقدام نمایند. بدین طریق دانش‌آموزان را تشویق نمایند تا در انجمن‌های دانش‌آموزی مختلف شرکت کنند. این انجمن‌ها فرصت مناسبی برای دانش‌آموزان فراهم می‌کنند تا مهارت‌های رهبری، سازمان‌دهی و ارتباطی خود را تقویت نمایند.

- پیشنهاد می‌شود در مدارس غیردولتی مدیران به برگزاری امور اجتماعی همانند برگزاری انتخابات دانش‌آموزی دست بزنند. فعالیتهای اجتماعی همانند برگزاری انتخابات دانش‌آموزی به دانش‌آموزان می‌آموزد که چگونه در یک فرایند دموکراتیک شرکت کنند و مهارت‌های رأی دادن و انتخاب کردن را بیاموزند.
- همچنین پیشنهاد می‌شود که فرصت‌های خدمت‌رسانی در مدارس غیردولتی توسعه داده شوند. بدین ترتیب مدیران مدارس غیردولتی دانش‌آموزان را تشویق نمایند تا در فعالیتهای داوطلبانه و خدمت‌رسانی شرکت کنند. این کار باعث می‌شود تا آنها احساس مسئولیت‌پذیری بیشتری نسبت به جامعه داشته باشند و مهارت‌های همکاری و همدلی خود را تقویت کنند. برای این منظور باید مسئولیتهایی که به دانش‌آموزان سپرده می‌شود متناسب با سن و توانایی‌های آنها باشد. برای جلوگیری از یکنواختی، مسئولیت‌ها را به صورت دوره‌ای تغییر داده شوند تا همه دانش‌آموزان فرصت یادگیری مهارت‌های مختلف را داشته باشند.
- همچنین پیشنهاد می‌شود به منظور ارتقای مهارت‌های اجتماعی در سطح کلاس درس نیز اقداماتی همچون تشکیل گروه‌های کوچک دانش‌آموزی در کلاس تا بستر همکاری آنها فراهم گردد. در این راستا به هر گروه اجازه انتخاب مسئول داده شود. مسئول گروه مسئولیت هماهنگی کارهای گروه، تقسیم وظایف و ارائه گزارش پیشرفت کار را بر عهده داشته باشد.

ملاحظات اخلاقی

در مطالعه حاضر فرم‌های رضایت نامه آگاهانه توسط تمامی آزمودنی‌ها تکمیل شد.

حامی مالی

این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول این مقاله و به راهنمایی نویسنده دوم و با مشاوره نویسنده سوم است.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

References

- Asadi, Z., & Hosseini Tabaghdehi, S. L. (2020). The Role of Perfectionism and Positive Thinking of Parents in Prediction of Social Skills. *JOURNAL OF PSYCHOLOGY*, 24(1 (93). 91-105. [SID. <https://sid.ir/paper/54512/en>] (In Persian)
- Beh-Pajooh, A., Soleymani, M., Ali Afrooz, G., & Gholamali Lavasani, M. (2010). A study on the impact of social skill Training on social adjustment and academic performance in slow learners. *Journal of Educational Innovations*, 9(1), 163-186. [https://noavaryedu.oerp.ir/article_78922.html?lang=en] (In Persian)
- Buchs, C., & Butera, F. (2015). Cooperative learning and social skills development. [<https://orfee.hepl.ch/handle/20.500.12162/5567>]
- Creswell, J. W., & Báez, J. C. (2020). *30 essential skills for the qualitative researcher*. Sage Publications.). [doi: 10.1177/15586898211028107]
- Devi, S., & Jyoti, M. (2022). A Study of Social Competency of Secondary School Student in Relation to Social Skill. *International Journal of Indian Psychology*, 10(3). [doi: 10.1108/MANM-06-2023-0023/full/html]
- Diaz-Garolera, G., Pallisera, M., & Fullana, J. (2022). Developing social skills to empower friendships: design and assessment of a social skills training programme. *International Journal of Inclusive Education*, 26(1), 1-15. [doi: 10.1080/13603116.2019.1625564]
- Earley, C. (2018). Efficacy of Group Counseling on Students' Social Skills. [<https://digitalcommons.iwu.edu/jwprc/2018/oralpresES/3/>]
- Ghaffari, Kh, Serlak, M, Davoudi, H. (2017), investigating the impact of preschool education on the development of social skills and academic progress of first grade students, [<https://civilica.com/doc/1847686>] (In Persian)
- Hossein Nesab, S. (2018). How I was able to improve the responsibility of the sixth grade students of Kausar Non-Government Primary School in the academic year 98-99, National conference of professional researches in psychology and counseling with the approach of new achievements in educational and behavioral sciences "from Teacher ' perspective ", Minab. [<https://civilica.com/doc/1020417>] (In Persian)
- Howard, M. C., & Gutworth, M. B. (2020). A meta-analysis of virtual reality training programs for social skill development. *Computers & Education*, 144, 103707. [doi.org/10.1016/j.compedu.2019.103707]
- Jang, S., Ko, E. J., & Woo, W. (2005). Unified User-Centric Context: Who, Where, When, What, How and Why. In *ubiPCMM*. [<http://ftp.informatik.rwth-aachen.de/Publications/CEUR-WS/Vol-149/paper05.pdf>]
- Kehoe, M., Bourke-Taylor, H., & Broderick, D. (2018). Developing student social skills using restorative practices: A new framework called HEART. *Social psychology of education*, 21, 189-207. . [doi: 10.1007/s11218-017-9402-1]
- Koomen, H. M., & Jellesma, F. C. (2015). Can closeness, conflict, and dependency be used to characterize students' perceptions of the affective relationship with their teacher? Testing a new child measure in middle childhood. *British Journal of Educational Psychology*, 85(4), 479-497. [doi: 10.1111/bjep.12094]
- Kumuyi, D. O., Akinawo, E. O., Akpunne, B. C., Akintola, A. A., Onisile, D. F., & Aniemeka, O. O. (2022). Effectiveness of cognitive behavioural therapy and social skills training in management of conduct disorder. *South African journal of psychiatry*, 28. [<https://www.ajol.info/index.php/sajpsyc/article/view/241249>]
- Kutnick, P., & Manson, I. (2021). Social life in the primary school: Towards a relational concept of social skills for use in the classroom. In *The social child* (pp. 165-187). Psychology Press. [<https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781315784748-9/social-life-primary-school-towards-relational-concept-social-skills-use-classroom-peter-kutnick-iain-manson>]
- Lipman, P. (2023). Beyond accountability: Toward schools that create new people for a new way of life. In *The critical pedagogy reader* (pp. 586-605). [doi:10.4324/9781003286080-47]
- MALEKZADEH, AZADEH, namvar, Hooman, & JOMEHRI, FARHAD. (2020). Predictive Model of Social Skills in Single-Child Adolescents Based on Coping Styles According to the Mediating Role of Moral Intelligence. *ISLAMIC LIFE STYLE CENTERED ON HEALTH*, 4(4), 23-30. [SID. <https://sid.ir/paper/413088/en>] (In Persian)

- McNaughton, S., Rosedale, N., Zhu, T., Siry, J., Oldehaver, J., Teng, S. L., ... & Jesson, R. (2022). Relationships between self-regulation, social skills and writing achievement in digital schools. *Reading and Writing*, 1-19. [doi: 10.1007/s11145-021-10232-8]
- Øzerk, K., Özerk, G., & Silveira-Zaldivar, T. (2021). Developing social skills and social competence in children with autism. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 13(3), 341-363. [doi: 10.26822/iejee.2021.195]
- Pérez, F. E. L., Montero, J. M. C., Meléndez, L. V., & Navarro, E. R. (2022). Development of Social Skills of High School Students on Virtual Platforms, 2021. *World Journal on Educational Technology: Current Issues*, 14(1), 231-242. [https://eric.ed.gov/?id=EJ1334621]
- Perzigian, A. (2018). Social Competence in Urban Alternative Schools. *Penn GSE Perspectives on Urban Education*, 15(1), n1. [https://eric.ed.gov/?id=EJ1194401]
- Pinto, A. P., & KJ, R. (2021). Impact of Project-Based Learning on Entrepreneurial and Social Skills Development. *Journal of Engineering Education Transformations*, 34. [https://sciresol.s3.us-east-2.amazonaws.com/srs-j/jeet/pdf/volume34/specialissue/JEET650.pdf]
- Salaripoor, E., vahedi, N., & vahedi, S. (2022). The effects of teaching manner embedded with advance organizer on students' academic progress and their social skills system.. *A new approach to children's education quarterly*, 4(3), 15-25. [doi: 10.22034/naes.2022.342082.1195] (In Persian)
- Salehi Seresht, F., & Jafari Harandi, R. (2022). Predicting academic performance based on the components of social skills and social acceptance. *Journal of School Psychology*, 11(3), 42-56. [doi: 10.22098/jsp.2022.1809] Persian
- Sinaga, R. M., Maydiantoro, A., Ochayi, O. A., Yulianti, D., Arif, S., Basri, M., & Bolado, J. R. T. (2022). Reasoning Model and Moral Simulation to Improve Students' Social Skills: A Focused Look at Emotional Intelligence. *Journal of Educational and Social Research*, 12(1), 335-335. [http://repository.lppm.unila.ac.id/37884/]
- Singh, S. P., Chandra, U., & Kumar, P. (2022). SOCIAL COMPETENCY: A THEORTICAL APPROACH. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 14(6). [doi: :10.9756/INTJECSE/V14I6.296]
- Sørli, M. A., Hagen, K. A., & Nordahl, K. B. (2021). Development of social skills during middle childhood: Growth trajectories and school-related predictors. *International Journal of School & Educational Psychology*, 9(sup1), S69-S87. [doi: 10.1080/21683603.2020.1744492]
- Soto, C. J., Napolitano, C. M., Sewell, M. N., Yoon, H. J., & Roberts, B. W. (2024). Going beyond traits: Social, emotional, and behavioral skills matter for adolescents' success. *Social Psychological and Personality Science*, 15(1), 33-45.). [doi: 10.1177/19485506221127483]
- Suryanto, H., Degeng, I. N. S., Djatmika, E. T., & Kuswandi, D. (2021). The effect of creative problem solving with the intervention social skills on the performance of creative tasks. *Creativity Studies*, 14(2), 323-335. [https://bmee.vgtu.lt/index.php/CS/article/view/12364]
- Tabassum, R., Fida, F., Iqbal, S., Tahira, R., Toosy, M., Rehan, Q., & Riaz, S. (2024). Impact of Social Skills On High School Students' Academic Performance. *Kurdish Studies*, 12(5), 391-396. [doi: 10.53555/ks.v12i5.3230]
- Wells, J. C., Strickland, S., & Laland, K. (2006). *Social information transmission and human biology*. CRC Press. [doi: 10.1201/9781420005837]